

Mänskliga
rättigheter

Introduktion till mänskliga rättigheter

För dig som verkar i svensk
offentlig verksamhet

H A N D L E D N I N G

Inledning

Det här är en handledning till webbutbildningen *Introduktion till mänskliga rättigheter – för dig som verkar i svensk offentlig verksamhet*. Handledningen innehåller beskrivningar av webbutbildningens innehåll och olika delar. Den hjälper dig att få ut så mycket som möjligt av utbildningen. Du har nytta av handledningen oavsett om du går utbildningen enskilt eller i grupp.

Om du är ledare för en grupp kan du använda handledningen som ett stöd för blandat lärande. Det innebär att du kan använda webbutbildningen i kombination med andra former för utbildning, reflektion och diskussion på arbetsplatsen. Se den här handledningen som ett förslag på hur du kan leda utbildningen, samtidigt som du kan sätta din prägel på upplägget och diskussionen.

Bakgrund

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ingick 2014 en överenskommelse med regeringen om att stärka arbetet med mänskliga rättigheter hos kommuner, landsting och regioner.

Uppsala universitet har haft motsvarande uppdrag från regeringen om att genomföra ett övergripande program för insatser i kompetensutveckling inom de mänskliga rättigheterna för berörd personal på olika nivåer inom statsförvaltningar.

Inom båda dessa projekt har det funnits ett behov av en grundläggande webbaserad utbildning i mänskliga

rättigheter. Utbildningen har därför tagits fram i samarbete mellan SKL och Uppsala universitet.

Syfte

Denna utbildning syftar till att ge grundläggande kunskaper om de krav som mänskliga rättigheter ställer på hela den offentliga verksamheten. Mänskliga rättigheter upplevs ofta som något både komplext och avlägset och det kan vara en utmaning att se hur den egna verksamheten berörs. Förhoppningen är att kopplingen ska bli lite tydligare genom utbildningens olika kapitel.

Syfte och mål med utbildningen är att deltagarna ska få kunskap om:

- *Varför mänskliga rättigheter är grundläggande i all offentlig verksamhet*
- *Vad mänskliga rättigheter innebär, hur de regleras och vilka skyldigheter det medför för det offentliga*
- *Hur de mänskliga rättigheterna kan respekteras, skyddas och främjas i den dagliga verksamheten.*

De mänskliga rättigheterna ska tillämpas på alla nivåer inom vårt samhälle, så du som arbetar inom offentlig verksamhet behöver alltid ha dem som en självklar utgångspunkt i din dagliga verksamhet. Målet med utbildningen är att ge en bild av hur mänskliga rättigheter berör dig i din roll som offentligt anställd.

Målgrupp

Målgrupp för utbildningen är alla som verkar inom offentlig verksamhet, anställda inom stat, kommun, landsting och region samt förtroendevalda.

Disposition

Utbildningen består av tre kapitel samt en faktaalåda och extra fördjupande innehåll.

Kapitel 1 börjar med frågan *Varför mänskliga rättigheter?* Genom grundläggande information om mänskliga rättigheter och vilken roll de spelar i vårt samhälle, ser vi hur de är grundläggande i all offentlig förvaltning.

I **kapitel 2** ställs frågan *Vad är mänskliga rättigheter?* Var finns rättigheterna och vad innebär de juridiskt?

Kapitel 3 fokuserar på frågan *Hur ska vi arbeta med mänskliga rättigheter?* Genom ett antal vardagliga situationer konkretiseras innebörden i de krav som de mänskliga rättigheterna ställer på den offentliga verksamheten. Dessa är tänkta som exempel och kan med fördel utgöra underlag för fortsatta diskussioner: hur påverkas du i din verksamhet av de ämnen och frågor som exemplen tar upp?

För den som önskar fördjupning finns en faktaalåda. Syftet med faktaalådan är att på ett ställe samla fakta och information som du kan ha behov av som fördjupning av det huvudsakliga innehållet. Faktaalådan kan ses som både en grundläggande ordbok och ett uppslagsverk där kortare texter utvecklar vissa av ämnena.

EXTRA INNEHÅLL

Till utbildningen finns också extra innehåll som tagits fram av SKL och av Myndigheten för delaktighet (MFD).

- *SKL har tagit fram flera exempel för kommunal verksamhet. Dessa uppmuntrar till reflektion och diskussion.*
- *MFD har tagit fram två extra kapitel; En konvention blir till och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.*

Åtkomst till utbildningen

Du når utbildningen på olika sätt beroende på om du är förtroendevald eller anställd inom stat, kommun eller landsting.

- *För dig som är verksam inom kommun, landsting eller region är adressen **mrutbildning.se/skl**. Ingen inloggning krävs.*
- *För dig som är verksam inom staten är adressen **mrutbildning.se**. Det finns också en länk till utbildningen på **mr-forum.se**. När du kommer till utbildningen får du skapa ett konto och logga in.*

Kort översikt av utbildningen

Utbildningen är lätt att använda. Du kan ta del av den på datorn, surfplattan eller mobiltelefonen. Utbildningen tar ungefär 75 minuter att gå igenom.

Utbildningen består av tre kapitel med tillhörande avsnitt. Till din hjälp finns också en faktaalåda med fördjupningar.

För en användare som är verksam i staten blir de tre kapitlen tillgängliga allteftersom du blir klar med föregående kapitel. När du gjort klart utbildningen kan du repetera valfritt kapitel i den ordning du själv väljer. Du kan gå igenom utbildningen, eller delar av den, flera gånger.

En användare inom kommun, landsting eller region kan gå igenom kapitlen i valfri ordning, och du kan göra detta så många gånger som du vill.

En interaktiv utbildning

Utbildningen är interaktiv och här hittar du både text, film, bilder och interaktioner. I vissa övningar klickar du på bilder och symboler för att se mer information.

Det finns också övningar där du reflekterar kring en fråga och sedan får återkoppling som fördjupar ämnet.

I flera avsnitt finns det ett antal videokommentarer längst ner. Genom att titta på dessa korta filmer får du ytterligare fördjupning och inblick i mänskliga rättigheter och arbetet med dem.

Navigation

Du går igenom utbildningen genom att först välja ett kapitel på startsidan, och sedan bläddra nedåt på sidan. I menyn uppe i högra hörnet kan du klicka på de olika kapitlen eller på andra delar i utbildningen för att komma direkt till dem.

Högst upp i det högra hörnet på sidan hittar du alltid menyn. Från den når du alla olika sidor i utbildningen. Den sida du befinner dig på markeras med en lila färg i menyn.

MENY FÖR VERKSAMMA INOM STATEN

- *Startsida*
- *Kapitel 1: Varför mänskliga rättigheter?*
- *Kapitel 2: Vad är mänskliga*
- *Kapitel 3: Hur ska vi arbeta med mänskliga rättigheter?*
- *Så här använder du utbildningen*
- *Fristående fördjupningar*
- *Faktaalåda*
- *Introduktion*
- *Diplom*
- *Minoritetsspråk/teckenspråk*
- *Utvärdering*
- *Kontakt*
- *Ditt konto*
- *Logga ut*

MENY FÖR VERKSAMMA INOM KOMMUN, LANDSTING ELLER REGION

- *Startsida*
- *Kapitel 1: Varför mänskliga rättigheter?*
- *Kapitel 2: Vad är mänskliga*
- *Kapitel 3: Hur ska vi arbeta med mänskliga rättigheter?*
- *Så här använder du utbildningen*
- *Fristående fördjupningar*
- *Faktalåda*
- *Introduktion*
- *Minoritetsspråk/teckenspråk*
- *Utvärdering*
- *Kontakt*

Dina framsteg

Under kapitlets nummer och namn hittar du en linje som visar hur långt du har kommit i kapitlet och i utbildningen som helhet. Ju längre du kommit, desto mer ifylld är linjen.

Tillgänglighet

Utbildningen strävar efter att vara tillgänglighetsanpassad enligt riktlinjerna från WCAG (nivå AA) och E-delegationens vägledning för webbutveckling.

Delar av kursen är översatta till nationella minoritetsspråk och teckenspråk. Högst upp på sidan finns en knapp som föreställer en jordglob och ett par händer, klicka på den för att få mer information om vad som finns översatt.

Högst upp på sidan hittar du en knapp för att göra texten som visas större. Klicka på knappen igen för att visa texten i ursprunglig storlek.

Du kan alltid välja om du vill höra en speakerröst läsa upp texterna. Klicka på ljudknappen för att lyssna på en text.

Alla filmer är textade. Klicka på textningsknappen för att slå på textningen.

Om du vill skriva ut en text klickar du på utskriftsikonerna. Sedan väljer du vilken skrivare du vill skriva ut texten på.

Om du vill ha stöd för att fokusera på enskilda delar av utbildningen klickar du på fokusknappen uppe i det högra hörnet. Då lyfts endast en del fram åt gången. Bläddra nedåt eller uppåt på sidan för att fokusera på en annan del. Klicka på knappen en gång till för att gå tillbaks till ursprungsläget.

Diplom

Är du en användare som är verksam inom staten kan du skriva ut ett diplom när du är klar med utbildningens alla kapitel.

Du hänvisas till diplommet när du är klar med utbildningen men kan också hitta det via menyn när du är färdig. När diplommet är tillgängligt visas det med vit text i menyn.

Utvärdering

I utbildningen finns en utvärdering där du får svara på vad du tyckte. Dina svar används när vi vidareutvecklar utbildningen. Du hittar utvärderingen i menyn i webbsidans övre högra hörn.

Förslag på gruppövningar

Här följer ett antal förslag på övningar för er som har gruppträffar som en del av utbildningen. Dessa övningar är i första hand tänkta som inspiration, men de kan också användas som de är.

Vilken typ av övningar och vilket innehåll är mest relevant just för er? Kom ihåg att det också finns reflektionsövningar inne i utbildningen.

Associationsövning:

Vad är mänskliga rättigheter?

Denna övning fungerar bra som startövning. Övningen visar att mänskliga rättigheter blir relevanta i många olika sammanhang och att olika deltagare har olika associationer till begreppet mänskliga rättigheter.

Hela gruppen sitter vid en whiteboardtavla eller ett blädderblock. Ledaren skriver "mänskliga rättigheter" på tavlan. Gruppen får sedan associera fritt kring mänskliga rättigheter och berätta vilka ord de förknippar med begreppet. Ledaren skriver upp alla ord på tavlan.

För att skapa diskussion kan ledaren ställa följdfrågor, till exempel

- *Varför förknippar du det ordet med mänskliga rättigheter?*
- *Hur tänker du då?*
- *Är det något du upplevt i ditt arbete? Vad tänkte du då?*

Fortsätt övningen tills alla deltagare har hunnit berätta vilka ord de förknippar med mänskliga rättigheter.

Diskussion:

Varför mänskliga rättigheter?

Utbildningens första kapitel heter "Varför mänskliga rättigheter?". Diskutera innan ni går igenom kapitlet vad ni tycker om den saken.

Varför behöver ni ha kunskap om mänskliga rättigheter och vilka konsekvenser kan det få att inte ha denna kunskap? Spinn gärna vidare på de aspekter av mänskliga rättigheter som togs upp i förra övningen.

Den här övningen kan lämpligen göras ytterligare en gång när ni har gått igenom hela webbutbildningen. Hur ser ni på saken då?

Diskussion och dramaövning:

Håller du med?

Den här övningen handlar om videokommentarerna och kan därför göras vid flera olika tillfällen i utbildningen. Den består av två steg.

1. Diskutera videokommentarerna och om ni håller med om det som olika personer säger. Missar de något viktigt i det de tar upp? Är deras kommentarer hjälpfulla eller förvirrande? Diskutera först i par och sedan i helgrupp.

2. Prova nu att göra egna "videokommentarer" på samma ämne, det vill säga prova att intervjua varandra. Vad skulle ni ha sagt om det var ni som intervjuades?

Diskussion:

Känner du igen dig?

I avsnitt 3.2 tas flera exempel upp på hur mänskliga rättigheter blir aktuellt i olika delar av offentlig verksamhet.

Diskutera hur de rättigheter som tas upp i exemplen blir relevanta i er verksamhet. Har ni varit med om liknande händelser som de som beskrivs i exemplen? Gör en runda i gruppen och låt alla berätta om eventuella situationer de kommer att tänka på. Utbildningens exempel:

- *Fråga om hantering av ärende*
- *Nya uppgifter inkommer*
- *Önskan om delaktighet i beslut*
- *Dålig press*
- *Alkohol tillstånd*
- *Chefen tar över*
- *Motivering av beslut*
- *Information till allmänheten*
- *Hantering av överklagande*
- *Barnets bästa*

Diskutera till exempel följande frågor:

- *Hur är mänskliga rättigheter relevant i de olika exemplen?*
- *Hur blir samma rättigheter aktuella i just er verksamhet?*
- *Har ni varit med om liknande händelser som de som beskrivs?*

Dramaövning:

Hur skulle du ha gjort?

Hur skulle du ha hanterat de situationer som beskrivs i avsnitt 3.2?

Dela upp gruppen i par eller mindre grupper. Varje par eller grupp får först förbereda sig och sedan "spela upp" situationen med en lösning som de tycker respekterar, skyddar och främjar mänskliga rättigheter.

Diskutera sedan alternativa lösningar i helgrupp.

Diskussion:

Hur kan vi arbeta vidare?

Nu när ni har gått igenom utbildningen och kanske redan hunnit jobba med några övningar kan det vara lämpligt att fundera över följande frågor:

- *Hur kan ni gå vidare?*
- *Finns det något som kan förbättras i er verksamhet? Kommer ni att göra något annorlunda i framtiden?*
- *Hur kan ni hjälpas åt och stötta varandra?*